

ABOVSKÝ

hlásnik

13. ročník, číslo 3, október 2018
www.regionhornad.sk

Štvrťročník pre obyvateľov, priaznivcov a návštevníkov mikroregiónu Hornád
Vydáva Regionálne združenie obcí Hornád: Belža, Čaňa, Geča, Gyňov, Haniska, Kokšov-Bakša, Košická Polianka, Nižná Hutka, Nižná Myšľa, Seňa, Skároš, Sokolany, Trstené pri Hornáde, Valaliky, Vyšná Hutka, Vyšná Myšľa, Ždaňa.

- Prvá ČSR zapúšťala v regióne korene len postupne
- Štyridsať rokov archeo-raja na Varhedi
- Krásny deň Abovčana s hosťami z Taiwanu
- Fontány okolo nás rozprávajú pútavé príbehy
- Obnovená tradícia stretnutia mladých na Koscelku

VOLTE – sobota 10. 11.

Nové štyri roky pred nami

V sobotu 10. novembra dáme svoj hlas starostom a poslancom obecných zastupiteľstiev. Väčšina úradujúcich hláv obcí v našom regióne sa uchádza o ďalší mandát. O tom,

ako to celé dopadne, rozhodnete vy, voliči! Abovský hlásnik pre svojich čitateľov pripravil prehľad toho najdôležitejšieho, čo naše obce za posledné štyri roky dosiahli. Záro-

veň sa na stranách 3 – 5 dozvieme o aktuálnych projektoch v jednotlivých obciach – teda o tom, akú vysokú latku budú mať pred sebou nové zastupiteľstvá.

Quo vadis, samospráva?

Keď sme v roku 1990 nastupovali do úplne nového vlaku s názvom Samospráva, bolo pred nami veľa otázok. Ako to bude? Bude to fungovať? Naozaj o nás už nebudú rozhodovať úradníci „na okrese“? Dnes, po 28 rokoch, odpovede poznáme. Naozaj to funguje. S plynúcim časom sme si čoraz viac uvedomovali a uvedomujeme, že vytvárať lepšie podmienky pre život a zabezpečovať ďalší rozvoj našich obcí je v našich rukách, v rozhodovaní samospráv. Obce sa menia, modernizujú, krásnejú. V každodennom zhone nám to možno uniká, no stačí sa vrátiť o 20 rokov do minulosti, či v myšlienkach, alebo na fotografiách... Zistíme, čo všetko sme vtedy nemali a dnes máme. Obnovené centrá dedín, zrekonštruované obecné budovy, zmodernizované školy, novú infraštruktúru, opravené cesty... Vidíme to hlavne tam, kde občania, zastupiteľstvo a starosta v duchu Svätoplukových troch prútov držia spolu a ťahajú za jeden povraz. Som rád, že obce v našom regióne k takým patria. Všetkým nám želám, aby nás spolupatričnosť a spoločná snaha zlepšovať podmienky pre náš život motivovali aj naďalej.

Ján Kokarda, predseda RZOH
a starosta Ždane

Medzi najpopulárnejších umelcov, ktorí toto leto zavítali do nášho kraja, patrí bezpochyby skupina Desmod. Svoje vystúpenie na Dni obce Čaňa si hudobníci patrične vychutnali. Rovnako ako diváci, ktorí prišli na podujatie nielen z obcí regiónu, ale i zo širokého okolia. O dňoch obcí čítajte na stranách 8 a 9.

Viacere základné, ale aj niektoré materské školy v našom regióne rozbehli v tomto školskom roku ekologické aktivity. Vedú nimi deti k dobrému vzťahu k prírode, šetreniu zdrojov a poznávaniu prírodných cyklov. Viac na stranách 10 a 11.

Komunálne volby 2018

Čo by voliči mali vedieť

Tohtoročné komunálne volby sa v sobotu 10. novembra po prvý raz uskutočnia podľa ustanovení zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach volebného práva. Starostov a poslancov obecných zastupiteľstiev volíme od 7.00 do 22.00. Tiež si treba zapamätať, že:

- oznámenie o čase a mieste konania volieb doručia obce len jedno do každej domácnosti do 25 dní pred voľbami, nie každému voličovi, ako doposiaľ;
- nepoužitú či nesprávne upravenú hlasovaciu listku musíme vo volebnej miestnosti odložiť do určenej schránky;
- môžeme požiadať o doplnenie či opravu našich osobných údajov v stálom voličskom zozname v obci trvalého pobytu;
- ak sa začiatok hlasovania posunie alebo sa hlasovanie preruší, celková doba na hlasovanie nesmie byť skrátená;
- počas hlasovania a pri sčítaní hlasov môžu byť vo volebnej miestnosti aj novinári a pozorovatelia so súhlasom volebnej komisie.

Karol Dzugas

Stromom roka čerešňa?

Dve župy v jednom kmeni

Ktorý z dvanástich finalistov sa stane Stromom roka 2018 na Slovensku? Dozvieme sa v októbri. Najbližšie k hraniciam nášho regiónu rastie mohutná čerešňa vtáčia pri Čížaticiach. Je výnimočná nielen vekom – sto rokov – a obvodom kmeňa 170 cm, ale aj výnimočným súžitím s významným kameňom. Postupom času totiž obrástla hraničný kameň medzi Abovskou a Šarišskou župou tak, že tvoria nerozlučnú dvojicu (pozri foto). Navyše, rastie na vrchole pahorku, ojedinelá krásli šíru krajinu.

Ak ste čerešni prostredníctvom internetového hlasovania dali svoj hlas, vedzte, že vyhlasovateľ tejto sympatickej súťaže – Nadácia Ekopolis – v októbri odmení aj najaktívnejšie školy a to výsadbovým materiálom. Víťazný strom postúpi do súťaže Európsky strom roka. Držíme čerešni palce a **Agi Delimanovej**, znalkyni nášho regiónu, ktorá k nám rada vodí turistov, ďakujeme za tip.

Katarína Čaniová,
foto Nadácia Ekopolis

Pred 100 rokmi

Osmičkový rok

Prežívame letopočet, ktorý je jubileom pre viaceré pohnuté udalosti. Roky 1918, 1948 či 1968 formovali život zopár predošlých generácií a – hoci si to nie vždy uvedomujeme – stále majú vplyv aj na ten náš. Čím sa vyznačovali časy pred skoro 100 rokmi, keď vznikla prvá Česko-slovenská republika?

Nedávno objavené detaily potvrdzujú, že na Slovensku trvalo vytváranie hraníc nového štátu po I. svetovej vojne niekoľko rokov. Praha musela bojovať o územie s Viedňou a Budapešťou. Pri obsadzovaní Slovenska českými legionármi dochádzalo k „stretnutiu dvoch svetov.“ Mnohí Slováci pociťovali nostalgiu za monarchiou. Maďarská propaganda hlásala, že Česi zoberú Slovákom vieru, identitu. A skutočne to tak mohlo vyzeráť. Mnohí ľudia si totiž museli brániť pred českými legionármi svoj kostol či majetky, pretože ani českí vojaci krátko po vojne často nemali čo jesť a kde bývať. Svoje potreby uspokojovali, ako sa dalo. Vo svojom diele Obce tvoriace dnešné Valaliky v rokoch 1918 – 1938 uvádza historik **Marek Danko** niektoré fakty z nášho regiónu v tom období:

- správa o obsadení Košíc česko-slovenskou armádou dorazila do železničnej stanice Čaňa 1. januára 1919, no telegraf okamžite prestrihli maďarskí vojaci;
- maďarská armáda (z tamojšej republiky rád inšpirovanej Sovietskym zväzom) konfiškova-

la majetok tunajším bohatším obyvateľom;

- boje o pričlenenie Slovenska k Maďarsku trvali aj u nás prakticky až do 4. júna 1920, keď došlo k podpisu Trianonskej dohody určujúcej hranice Maďarska po rozpade monarchie;
- českí vojaci boli vo Všechných umiestnení v budove rímskokatolíckej školy;
- začal sa oficiálne používať slovenský jazyk, úradné dokumenty však boli začiatkom 20. rokov stále prevažne v maďarčine;
- v našom regióne bolo v školách od začiatku trvania ČSR väčšie zastúpenie slovenských učiteľov v porovnaní s českými, než v niektorých iných oblastiach Slovenska;
- prakticky všetky rodiny v regióne postihla v rokoch 1918-19 španielska chrípka, na území dnešných Valaliek jej podľahlo minimálne päť ľudí.

S použitím úryvkov z rozhovoru s historikom **Romanom Holecom** (denník Pravda, 28. 10. 2017) spracoval Anton Oberhauser

Pomník padlým hrdinom v Seni znova krajší

Človek sa hrdinom nerodí, no môže sa ním počas života stať. Za dnešnú slobodu vďačíme aj tým z nich, ktorí za nás vo vojne položili život, aby sme my poznali už iba mier. V Seni na to nezabúdajú – 100 rokov po skončení prvej a 73 rokov po ukončení druhej svetovej vojny opäť investovali do okolia pomníka svojich hrdinov.

ocú/ah

Do čoho sme vložili um a financie

V zrkadle štvorročia

Naše obce sa za posledné štyri roky rozvíjali najmä v rámci možností, ktoré im poskytovali fondy Európskej únie a programy štátneho rozpočtu. Nechajme teda prehovoriť reč čísel, presnejšie kapitálových výdavkov na realizované obecné projekty.

Belža

V najmenej obci regiónu sa zaoberali renováciou obecných objektov – kuchyne, strechy kultúrneho domu (kde sa práve pustili do projektu z vlastných prostriedkov), okien na úrade, ako aj klubu Belžáčik. Vznikla izba ľudových tradícií. V tomto roku pripravili projekt na cyklotrasu do Sene. Zaoberajú sa novou územno-plánovacou dokumentáciou.

Hlavnou témou – a úspechom – sa však stal verejný vodovod, realita po dlhých 27 rokoch. Do začiatku septembra sa pripojilo 54 domov, čo je 40 % z celkového počtu. Obci na čele so starostom **Ondrejom Pravdom** záleží aj na novej kanalizácii. „Sme pred dokončením projektovej dokumentácie. Aj pri kanalizácii je totiž nutné intravilán obce prekonať novou trasou, keďže občania nesúhlasia s ťarchou na listoch vlastníctva. Veríme však, že aj pri realizácii novej kanalizačnej trasy v dĺžke 500 metrov, v rámci aglomerácie s Milhosťom, Kechajcom a Seňou, napokon nájdeme recept na úspech.“

Čaňa

Vyššie 2,3 milióna eur putovalo v najväčšej obci regiónu v prvom rade na údržbu a výstavbu miestnych komunikácií, ktorých je v kvalitnom stave 90 %, ďalej na kamerový systém, protipovodňové opatrenia, trhovisko, do výstavby nových šatní športovej haly a do ďalších projektov. Ťahákom pre celý región sa stal amfiteáter na námestí. V tomto roku obec investuje do nového pavilónu materskej školy pre 42 detí, do šatní pri zimnom štadióne či do rozšírenia parkovísk v blízkosti športových stánkov. Kultúrne, športové, záujmové združenia a kluby sa takisto tešia z pravidelnej podpory.

Amfiteáter

Ulica Mieru s čerstvým asfaltovým kobercom

Geča

Najväčší nenávratný finančný príspevok sa Gečanom podarilo získať v tomto roku, a to na budovanie zelenej infraštruktúry. Medzi ťažiskové projekty z hľadiska množstva investícií patrí dopravné riešenie pri závode Strabag, s čím súvisí aj zvýšenie bezpečnosti pri novej obytnej štvrti. Aktuálna súťaž na rekonštrukciu miestnych komunikácií dosahuje hodnotu približne 100 tisíc eur. Okrem toho sa za ostatné štyri roky podarilo rozbehnúť projekt rozšírenia vodovodu a kanalizácie, zabezpečiť ďalší kamerový systém či rekonštruovať budovu na futbalovom ihrisku. Pred niektorými realizáciami projektov bolo potrebné zo strany obce vykupovať pozemky, do čoho investovala 28 tisíc eur.

Gyňov

I keď patrí medzi menšie obce, odpočet zrealizovaných akcií v Gyňove malý rozhodne nie je. Nové detské a multifunkčné ihrisko, výmena obecného rozhlasu, pokračujúce rekonštrukcie vodovodu, vyasfaltovanie šiestich ulíc a úpravy verejných priestranstiev občanom skvalitnili život. Materská škola (na snímke) sa dočkala zateplenia a jej žiaci sa onedlho potešia zrekonštruovanému ihrisku.

Haniska

Získané financie z eurofondov v sume viac ako 800 000 eur na stavebné úpravy na budove obecného úradu, rozšírenie kapacity materskej školy a modernizáciu učební v základnej škole patria medzi ťažiskové projekty posledných štyroch rokov v Haniske. Okrem toho rozšírili kamerový systém a bezdrôtový rozhlas, modernizovali športový areál, opravili kanalizáciu v ZŠ. Približne pol milióna eur investovali do obnovy miestnych komunikácií a výstavby novej infraštruktúry v novej lokalite rodinných domov Kertešňa. V tomto roku tiež zrekonštruovali chodníky na cintoríne a čakajú ešte na opravu posledného úseku cesty III. triedy vedúcej cez obec, ktorá je v správe vyššieho územného celku. Medzi nesporné milníky histórie obce sa zaradilo dvojročné účinkovanie futbalistov v II. futbalovej lige.

pokračovanie na stranách 4 a 5

Včerajšok je prepadnutý šek; zajtrajšok je dlžný úpis; dnešok je jediná hotovosť, čo máš, tak s ňou nalož múdro.

Kay Lyons

Do čoho sme vložili um a financie

Kokšov-Bakša

Veľká časť výdavkov za ostatné štyri roky smerovala v Kokšove-Bakši do kanalizácie a rozšírenia vodovodu, ako aj do výrazného zlepšenia stavu budovy obecného úradu. Ľudia sa tu môžu popýšiť aj zrekonštruovanou hasičskou zbrojnicou, novými autobusovými zastávkami, rozšírenou kapacitou materskej školy, opravenou strechou na budove ZŠ, vynoveným obecným rozhlasom či kamerovým systémom. Dočkali sa aj dotácie z Programu obnovy dediny a prefinancovaného územného plánu. Obec má schválenú dotáciu na zníženie energetickej náročnosti verejnej budovy za 482 tisíc eur, čaká na schválenie príspevku na triedený zber odpadov a denný stacionár, spolu za 700 tisíc €. Obrovskú úľavu priniesla vynovená cesta do obce. Konečne nahradila príslovečný „tankodrom.“

Košická Polianka

Vybudovanie zberného dvora a likvidácia nelegálnej skládky za vyše 220 tisíc eur bola v Košickej Polianke najvýznamnejšou investíciou uplynulých rokov. Podarilo sa odstrániť aj ďalších päť environmentálnych záťaž, ktoré hyzdili obec a cestu do Vyšnej Hutky. Zaujímavým zrealizovaným projektom je zriadenie občianskej poriadkovej služby, rekonštrukcia hlavnej stanice televizného káblového rozvodu, v ostatnom roku oprava hasičskej zbrojnice. Investovalo sa i do „repasu“ miestnych komunikácií. Kultúrny dom má nové javisko a vstupné dvere. V obci začal znova vychádzať tradičný občasník Život Košickej Polianky, vznikla spevácka skupina Polančanka. Od minulého roka organizujú bežeckú Košickopoliansku desiatku a v tomto školskom roku zlúčili základnú a materskú školu do jednej inštitúcie.

Hasičská zbrojnica pri celkovej obnove

Nižná Hutka

Obec za štyri roky investovala do rekonštrukcie miestnych komunikácií vlastných vyše 102 tisíc eur, Hlavná ulica je opravená vďaka príspevku Správy ciest KSK. Ako malá obec však Nižná Hutka mala menší úspech so žiadosťami o dotácie. Preto z vlastných zdrojov vymenila aj svietidlá za úsporné. V boji o verejné financie sa však nevzdávajú a už sa dočkali registrácie žiadosti o príspevok na rekonštrukciu kultúrneho domu. Začali aj obstarávanie nového územného plánu obce. V spolupráci s Východoslovenskou vodárenskou spoločnosťou a za finančnej spoluúčasti obyvateľov rozširujú vodovod na ulici Pod strelnicou.

Kompletné, podrobné odpočty vynaložených finančných prostriedkov a zrealizovaných projektov za roky 2015 – 2018 nájdete na obecných webových stránkach.

Nižná Myšľa

Starosta **Miroslav Sisák** pokladá za najvýznamnejšie skolaudovanie obecnej šesťbytovky, revitalizáciu verejných priestranstiev, rekonštrukciu rigolov, opravu ciest a obnovu panelového chodníka na Hlavnej ulici. Hrdí sú i na rekonštrukciu kotolne pri obecnom úrade, modernizáciu obecného rozhlasu, priebežne inštalujú úspornejšie verejné osvetlenie. Nájdú sa i podstatne menšie investície, no o to unikátnejšie – nové kroje pre Nižnomyšľanku, hokejové dresy či obohatenie archeologickej lokality. Hrnčiarsky kruh či keramická pec boli zakúpené pre základnú školu. A v súčasnosti aj v Nižnej Myšli obnovujú požiarnu zbrojnicu.

Seňa

„Húževnato pracujeme a zapájame sa do projektov, ktoré by dokázali obci priniesť obrovský progres,“ komentuje starostka **Marcela Gallová** možnosť uchádzať sa o financie z verejných zdrojov. V minimálne desiatich dôležitých prípadoch sa tak v Seni aj stalo. Rekonštrukcia urobila z kultúrneho domu skutočne dôstojný stánok, materská škola prešla okrem obnovy aj zásadným rozšírením. Základná škola sa konečne nachádza v priestoroch hodných 21. storočia. Došlo aj na značné vlastné investície do opráv miestnych komunikácií a rekonštrukciu domu nádeje. Novú cestu v lokalite s marginalizovanými občanmi vybudovali z peňazí splnomocnenca vlády pre rómske komunity. V súčasnosti čakajú odpoveď na žiadosť o poskytnutie štedrej dotácie na zriadenie denného stacionára.

Skároš

Komplexný kultúrny, spoločenský aj materiálny rozvoj v posledných štyroch rokoch považuje starosta **Lubomír Vranka** za to najpodstatnejšie v obci, „aby ľudia mali pocit, že Skároš je ich domov, nielen miesto, kde prespávajú.“ Oprava ciest, dobudovanie multifunkčného ihriska a vznik nového v materskej škole, rekonštrukcia časti verejného osvetlenia, opravy na obecnom

úrade, vynovené priestranstvo Pri valalskej studni, to všetko k tomu prispelo. Dni RZOH (na snímke) či viacero turistických podujatí robia z obce jedno z pulzujúcich centier regiónu. Z nenávratných finančných prostriedkov patrí medzi najdôležitejšie schválenie žiadosti za 180 tisíc € na vybudovanie zberného dvora, štyroch stojísk, nákup čelného nakladača s vlečkou a drviča a tiež schválenie dotácie 200 tisíc eur na výstavbu ČOV. O dotácii na rekonštrukciu materskej školy za 280 tisíc € dosiaľ nebolo rozhodnuté.

UŠLO SA AJ NAŠIM OBCIAM

Vláda SR na svojom výjazdovom zasadnutí 3. októbra v Ploskom prerokovala dokument „**Akčný plán rozvoja okresu Košice-okolie**“. Na dotáciách pre obce okresu rozdelila milión eur, z čoho do nášho mikroregiónu poputuje 215 tisíc. Podrobnejšie v budúcom čísle. (kdz)

Sokolany

Jedna z menších obcí regiónu bola roky spomínaná v médiách v súvislosti so sporom s mestom Košice ohľadom daní za pozemky pod oceliarnami U. S. Steel. Starosta **František Beregszászi** s uspokojením konštatuje, že po nedávno vyhratom súde sa z utŕženej sumy mohla splatiť zadlženosť obce. Navyše, do vlastníctva sa jej podarilo získať úsek cesty na Plynáreň, ktorá zjednodušuje prístup do oceliarní. Medzi ťažiskové projekty patrí výstavba kanalizácie na uliciach Malý Bok (pripojiť sa už môže 45 domácností) a Jakabova a tiež rekonštrukcia komunikácií na Valale. Za zmienku stojí ohradenie a zveladenie cintorína, obecná zeleň – okrem iného aj pri novom detskom ihrisku, likvidácia nelegálnej skládky. „Zlepšila sa i čistota v obci vďaka využívaniu možnosti zamestnávania ľudí formou aktívnych prác, čo obyvatelia vnímajú pozitívne a ako veľkú pomoc pre obec,“ dodáva starosta. Obec má i agilných dobrovoľníkov.

Ulica Valal mala sedem rokov nevyhovujúcu komunikáciu. Dnes je to inak

Oprava

V čísle 2/2018 sme nesprávne uviedli, že nové autobusové zastávky v Sokolanoch vznikli vďaka firme Eurocast a nové ihličnaté stromy venovala spoločnosť U. S. Steel. Zastávky osadzovala dodávateľská spoločnosť Abris a stromčeky venoval Eurocast. Za chyby sa ospravedľujeme.

Trstené pri Hornáde

Z investícií do zveladenia obce pri hranici s Maďarskom sa vyníma jedna z najnovších – 11-bytový obytný dom, ktorý z viac než jednej tretiny zafinancovala obec. Zvyšné prostriedky získala zo štátneho rozpočtu. Geologický prieskum sa začal v marci 2017, výstavba o tri mesiace. V práve dokončenej bytovke sú tri jednoizbové, štyri dvojizbové a štyri trojizbové bytové jednotky. Za štyri roky sa v Trstenom investovalo aj do opráv komunikácií, rekonštrukcie oporného múra na Čerhovej ulici, nákupu úžitkového vozidla, opráv v školách i rozšírenia vodovodnej siete. Obec naďalej žne úspechy v kultúrnej oblasti, vďaka tunajším ľuďom zapáleným pre rozličné druhy umenia.

Nájomný bytový dom pre 11 rodín

Valalíky

Obec, ktorá ťaží aj z neustáleho prílevu nových obyvateľov, exportuje z nášho regiónu folklór a kultúru prostredníctvom nadšených združení i talentovaných jednotlivcov. Nedávno napríklad obletel svet valalický svadobný veniec (parta) a na špeciálne okamihy sem prichádzajú družobní partneri z Turca aj z Českej republiky. Kalendáre z Valalíkov sú pojmom. A obec sa spolu s Gečou stala aj adresátom najväčšieho infraštruktúrneho projektu za posledné roky v našom regióne. Východoslovenská vodárenská tu investovala 9 miliónov eur do modernej kanalizácie. Aktuálne tu takisto vynovili hasičskú zbrojnicu.

Vyšná Myšľa

Nájomná bytovka vyrástla aj na východnom okraji nášho regiónu. Vo Vyšnej Myšli na to využili budovu niekdajšej základnej školy. Najprv vy-

budovali nadstavbu objektu, potom ho celý zateplili, nato zrekonštruovali kúrenie a opravili prízemie. Popritom sa nezabudlo ani na opravu vodovodu, revitalizáciu parku, obnovu materskej školy, kultúrneho domu a obecného úradu.

Ždaňa

Ani bez tejto nevelkej obce by náš región nebol tým, čím je. Podobne ako z Čane, aj odtiaľ vedú cesty do ďalších štyroch obcí. Ždaňa si nedávno tiež prešla pozitívnymi zmenami. Investície putovali hlavne do rekonštrukcie miestnych komunikácií a modernizácie futbalovej infraštruktúry – výstavby nových tribún. Jej jarmok je v okolí pojmom. A čo je tiež dôležité, práve do nej si väčšina obcí chodí vyzdvihnúť Abovský hlásnik!

Celková suma

Na týchto troch stranách sme sa snažili zrekapitulovať najväčšie milníky za posledné obdobie. Dohromady sa kapitálové výdavky všetkých 17 obcí Regionálneho združenia obcí Hornád z nám dostupných údajov vyšplhali za roky 2015 – 2018 na minimálne 22 miliónov 363 tisíc eur. Najväčšiu časť z nich sme získali z fondov EÚ a zo štátneho rozpočtu SR.

Jubilejná 40. sezóna archeologického výskumu

Európske objavy No. 1

Archeologický ústav SAV Nitra a Východoslovenské múzeum v Košiciach toto leto realizovali jubilejnú štyridsiatu výskumnú sezónu na sídlisku a pohrebisku z doby bronzovej v Nižnej Myšli.

Od začiatku až dosiaľ je tento výskum školiteľským pracoviskom pre poslucháčov rôznych profesií, zvlášť archeológov z celej strednej Európy. Z nich mnohí sa už úspešne uplatnili ako archeológovia, učitelia dejepisu, lekári alebo právnikovia. Počas tejto sezóny najviac pomáhali študenti archeológie z Univerzity Komenského v Bratislave.

► Prínos nemeckých archeoturistov

Takmer tri desaťročia sa výskum v Nižnej Myšli mohol realizovať aj vďaka pomoci nemeckých archeoturistov, ktorí sa podieľali aj na archeologických výskumoch vo Vyšnej Myšli a v Ždani. Zvlášť je nutné spomenúť prínos **Ulricha W. Friesa**

z Mnichova, ktorý je čestným občanom Nižnej Myšle.

► Nálezy batérií pecí

Počas tohtoročnej sezóny sa tiež podarilo objaviť tri hroby, čím sa ich počet dostal už na číslo 811. Najvýznamnejším objavom európskeho významu za posledné roky je nález batérií pecí, ktoré súviseli so spracovávaním farebných kovov na šperky, zbrane a pracovné nástroje. Časť týchto vzácnych artefaktov môže verejnosť vidieť v Myšlianskom obecnom múzeu v Nižnej Myšli.

Občianske združenie Collegium Myssle – klub priateľov archeologického výskumu v Nižnej Myšli – v úzkej spolupráci s obecným úradom v Nižnej Myšli a v kooperácii s Regionálnym združením obcí Hornád, už desať rokov budujú v polohe Varhed' (hradský vrch) archeologický skanzen. Tento areál už dnes zastáva funkciu významného turistické-

Nový nález z pohrebiska – kostra dieťaťa z doby bronzovej

ho a vzdelávacieho centra v našom regióne. Pri súčasných plánoch budovania sa jeho význam zvýši aj v rámci celého Slovenska.

PhDr. L. Olexa,
Bc. Š. Olšav, Bc. L. Szabová

Návrat na Varhed'

V priateľskom kolese bez hrnčiarskeho kruhu tvoríme džbánky podľa pradávnych predlôh

Muzeológ Tomáš Demian z archeologickej lokality vo Vyšnom Kubíne ukazuje návštevníkom nižnomyšľianskej lokality praveké spracovanie bronzu

Tohtoročný siedmy ročník Návratu na Varhed' niesol v sebe nádhernú atmosféru úcty k našim predkom – a to aj citlivým a pre súčasníkov originálnym spôsobom, akým terajší odborníci a návštevníci vyrábali repliky vyše päťtisícročných diel z doby bronzovej. Neboli tam stánky s občerstvením ani lacná popularizácia. Videli sme, že tunajších archeológov prišli povzbudiť a pridať ruku k dielu ich kolegovia a priaznivci z rôznych častí Slovenska. Návštevníci – nebolo ich veľa – prichádzali s úprimným záujmom dozvedieť sa o tejto časti našej historickej identity.

Kamil Švaňa – archeológ z Podtatranského múzea v Poprade a Jakub Oravec z Levoče, študent 1. ročníka archeológie na UK v Bratislave, vyplňajú steny domca

O 560. výročí bitky medzi Myšľami

O milosti jedine ženu

„Tu zaraz obklúčili Myšľu, ktorú boli opevnili a na hrad pretvorili Česi pri kostole Svätej Panny, kde vyviera liečivá voda. Myšľa po krvavom boji dostáva sa im do rúk a stráňa vojsko, pozostávajúce zo 400 mužov, bolo bez milosti rozsekané, omilostená bola iba jediná žena, lebo bola ženou.“

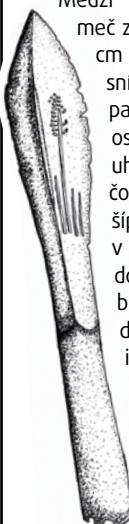
Tento písomný prameň pojednáva o udalostiach z roku 1458 a pripisuje sa E. S.

Piccolominiu (ktorý sa stal v rovnakom roku pápežom – Piusom II). Krvavá bitka medzi bratrickmi a kráľovským vojskom Mateja Korvína vedeným krajinským kapitánom Šebastiánom z Rozhanoviec sa odohrávala niekde medzi Nižnou a Vyšnou Myšľou.

Toto 560. výročie pre naše dejiny je doložené nielen písomne, ale aj novšími archeologickými nálezmi.

Medzi nich patrí stredoveký meč z 15. storočia, dlhý 122 cm a hroty šípov z kuší (na snímkach). Meč musel patriť vysokopostavenej osobe, možno z radov uhorského vojska, zatiaľ čo rytím zdobený hrot šípu mal možný pôvod v Čechách a azda patril do výzbroje porazených bratrickov. V dohľadnej dobe budú tieto nálezy inštalované v Myšlianskom obecnom múzeu v Nižnej Myšli.

PhDr. L. Olexa,
Bc. Š. Olšav,
Bc. L. Szabová

Pozn. redakcie viac zaujímavých foto a informácií sa zvestilo na www.regionhornad.sk

Stranu redakčne zostavila
Katarína Čániová
foto: archeo dokumentácia
a Katarína Čániová

Netradičná návšteva z Ázie

Verbunk à la Taiwan

Nebolo to tradičné čaniarske „Tajvan leto“, ale ozajstní ľudia z mäsa a kostí z ďalekého ázijského ostrova patriaceho Číne, ktorí zavítali do Čane.

Bol ich plný autobus a všetci mali v srdci i v nohách lásku k ľudovému tancu. A ako sa do obce nášho miniregiónu dostali? Hovorí vedúci FS Abovčan **Jozef Ilenin**: „V Európe neboli prvý raz. Ich National Ilan University pre nich pripravila poznávaciu cestu za maďarským, slovenským, českým a poľským folklórom. Hostiť ich mal FS Jahodná, ktorý ale v čase ich príchodu bol na Cypre. Dostalo sa nám tak cti, že sme sa taiwanským tanečníkom mohli venovať my.“

Privítali ich v novom obecnom amfiteátri. Prišiel aj starosta **Michal Rečka**. Abovčan pripravil ukážky remeselníckej a výšivkárskej tvorivosti. A hlavný program? Mal podobu prierezu historických udalostí, ktoré ovplyvnili vývoj tanečnej kultúry

Čepenie „taiwanskej nevesty“ na abovský spôsob s Vierkou Šoltésovou

v regióne. Rovnako im naši vysvetlili tanečnú kultúru Abova – druhy tancov, tancotvorné prvky i hudobné ukážky. A po vážnej teórii k slovu prišla veselá prax. Ázijčania si vyskúšali

Karička plná ázijskej veselosti

karičku z Bidoviec, verbunk z Nižného Klátova, čardáš z Myslavy a Bidoviec. Veľa zábavy zažili pri miestnom spôsobe čepenia nevesty. Radosť na oboch stranách... Opäť pán Ilenin: „Na prekvapenie im naše tance išli veľmi dobre. Naozaj milé stretnutie a veľká skúsenosť pre nás i pre našu obec. Sme za to vďační.“

Katarína Čaniová, foto FS Abovčan

Impulzom vlajka z múzea

Vďaka starej vlajke z roku 1938, ktorá roky nenápadne visela v Myšlianskom obecnom múzeu, domáci zistili, že sa v obci kedysi stretávala katolícka mládež. Tento rok by to bolo už 80. výročie.

Pátranie po podujatí netrvalo dlho, pretože si ho ani starší občania nepamätali. Mladým to nevadilo a pripravili vo farnosti Nižná Myšľa v spolupráci s obecnými úradmi v Nižnej a Vyšnej Myšli bohatý duchovný program na Koscelku.

Nenápadná, ale výrečná. Na zadnej strane je nápis: „Sv. Jane D. Bosco, apoštol mládeže chraň nás!“

„V piatok sme zažili nočnú svätú omšu s hudobným sprievodom skupiny CoolBand z košickej farnosti Nad Jazerom. Napriek nepriaznivému počasiu sa stretlo vyše 200 ľudí. Dokonca farníci z Čane a Ždane s kňazmi prišli na slávnosť pešo. At-

Hru svetla a tieňa mladí zvládli na jednotku

mosféra lesa vo svetle sviečok bola očarujúca,“ rozpráva účastník **Matúš Lukáč**. „V sobotu večer sme sa vybrali na Červený vrch. Mládež pripravila nočnú krížovú cestu lesom so zastaveniami, ktoré zobrazovali tieňohrou.“ Modlitbové trojdné výročného stretnutia uzavrela nedelňá svätá omša v nižnomyšlianskom kostole sv. Mikuláša. S prísľubom pokračovania nájdenej tradície.

Matúš Lukáč/mf,
foto autor a Zuzana Bartová

Koncert k Dňu ústavy

Štátny sviatok Dňa ústavy si v Haniske pripomenuli slávnostným koncertom 11. septembra. Organizovala ho Matica slovenská, Súkromné hudobné a dramatické konzervatórium na Požiarnickej 1 v Košiciach, Univerzita P. J. Šafárika, obec Haniska a miestna ZŠ. V programe sa predstavil orchester ľudových nástrojov zo spomenutého konzervatória, ktorý má na svojom konte vystúpenia pred takými výsostami ako britská kráľovná Alžbeta II., holandská kráľovná Beatrix či švédsky kráľ Karol IX. Gustáv. Vystúpil aj tanečný a spevácky odbor konzervatória a miestna Hanišťanka. Zazneli skladby klasické i populárne – talianske, ruské, francúzske či rómske. Na podujatí sa zúčastnili okrem iných podpredseda Matice Slovenskej **Marek Hanuska** a prorektor UPJŠ **Ján Gbúr**. red/ocú

DNI OBCÍ

Obce nášho mikroregiónu aj v tomto roku investovali veľa úsilia a času – a tiež nemalé finančné prostriedky – aby zorganizovali svoj DEŇ pre občanov. Víťaní boli všetci, miestni i „cezpoľní.“ Počasie nám vo všeobecnosti prialo, návštevníci si tak mohli odniesť množstvo príjemných zážitkov.

Gyňov (4. 8.)

Deň plný oddychu zorganizovali Gyňovčania na futbalovom ihrisku. S cieľom, aby ľudia aspoň na chvíľu zabudli na problémy, vystúpili z každodenného kolotoča, zabavili sa v kruhu rodiny a pokračovali nabití energiou v každodennej práci. Tieto momenty vyzdvihla v príhovore aj starostka **Denisa Vargová**. A ľudia naozaj prišli v hojnom počte. Program, ktorý s humorom sebe vlastným uvádzal **Jožo Pročko**, pokračoval vystúpením miestnej ženskej speváckej skupiny. Tanečník **Miguel** predviedol krásne formácie latino-tancov s dvoma tanečníčkami. Do tanca hral **Radovan Jaczko**. Okrem detských atrakcií mali úspech aj jedlá, ktoré obec ponúkla – palacinky, vafle so šľahačkou, koláče, pizza či melóny.

Detský vláčik ťahá Jožo Pročko

Haniska (25. 8.)

Žrebuje sa tombola, prizerá sa „vyfarbený“ starosta

Vyšantili sa najmä deti – videli podkúvanie koní, aj sa na nich povozili, obdivovali prácu s dravou kaňou Harrisonovou, zažili mobilné planetárium, penu od hasičov a množstvo atrakcií. Hlavné však veľkú šou, opäť s moderátorom **Jožom Pročkom** – vrátane striekania farieb na vlasy detí i dospelých. Starosta **Miloš Barcal** nebol výnimka. Dospelých zabával program Jožo Pročko retro a hlavný večerný „primetime“ aj s tombolou. Hlavného výhercu vyžreboval zabávač netradične – postavil dievčatko pod pódium a vysypal naňho tombolové lístky s tým, aby jeden chytila. V programe vystúpili deti zo ZŠ, spevácke skupiny **Hanišfanka** a **Haništane** a skupina **Lucie Revival**. Všetko uzavrel veľký ohňostroj.

Stranu pripravili obce a redakcia

V poslednú augustovú sobotu sa stretávalo, počúvalo, smialo a jedlo aj v Ždani. Jubilejný 20. ročník tunajšieho jarmoku uvádzal Štefan Skrúcaný, hlavnými ťahákmi bola skupina Traky a folklórny súbor Tarnavčan.

„Slovenský Bocelli“ Maroš Bango, známy z televíznej talentovej súťaže, bol hviezdou Dňa obce Belža v sobotu 1. septembra. Dueto v slávnej piesni Hallelujah od Leonarda Cohena si s ním bez akejkoľvek prípravy „strihla“ Zuzana Olexová, ktorá spolupracuje aj so speváckou skupinou Jarabinka z Trsteného pri Hornáde. Zahrala a zaspievala aj rocková skupina Aron Band, predstavili sa miestne súbory. Štyri družstvá súťažili vo varení špecialít a všetkým krásne pošteklili chuťové poháriky.

Košická Polianka (25. 8.)

Dňu obce dominovala príprava, degustácia a vyhodnotenie rôznych druhov kotlíkových gulášov od siedmich súťažiacich kolektívov. Bohatý program tvorili vystúpenia dvoch domácich súborov – speváčok z **Polančanky** a skupiny **Play** a pozvaných hostí – folklórneho súboru **Kadlubek** z Valalíkov a skupiny **Ščamba** v omladzujúcej speváckej zostave. Ani tu nechýbala (pre)bohatá tombola, skákacie hrady, maľovanie na tvár, chutné langoše a ďalšie občerstvenie. Domáci Dobrovoľný hasičský zbor prevzal od starostky **Marty Petriovej** ocenenie za aktívnu celoročnú činnosť.

Guláše v Košickej Polianke chutnala skúsená porota

Kadlubek pozýva

Valalickí folkloristi z Kadlubka (na snímke z Dňa Košickej Polianky) boli aj ozdobou 50. ročníka Abovských folklórnych slávností v júni tohto roka v Rozhanovciach. Aktuálne robia nábor do svojej tanečnej zložky. Záujemcov čakajú každý štvrtok o 17:30 a nedeľu o 15:00 v bývalej jedálni na Hlavnej 165 vo Valalíkoch. Kontaktnou osobou je Pavol Kacvinský na telefóne 0907 048 386.

Deň obce Čaňa (29. 8.)

Oslavy výročia SNP, oslobodenia a dňa obce sú v Čani už veľa rokov neoddeliteľne späté s amfiteátri. Medzi účastníkmi kladenia vencov figuroval popri predstaviteľoch obecnej, krajskej samosprávy a miestnych organizácií aj podpredseda vlády SR **Richard Raši**, ktorý sa prihovril prítomným na cintoríne aj neskôr v amfiteátri. Deň obce pripomenul, že Čaňa aj celý región je znova o krok ďalej a že za každodennými starosťami je kus dobre vykonanej práce.

Po prvý raz bola z bočnej strany amfiteátra namontovaná aj

LED stena rozmeru 5x4 metre – na priamy prenos pre tých, čo sa do hľadiska pre veľký záujem nemestia. Logisticky zložitá, ale dobre zvládnutá bolo aj privezenie veľkej vaty na nákladnom aute a jej inštalácia. Okolo pol piatej mohol starosta **Michal Rečka** otvoriť slávnostný program, popretkávaný prehľadom významných udalostí za ostatný rok, vyhlásením športových výsledkov a tombolou.

Prvé hudobné čísla obstarali všetky domáce folklórne a spevácke skupiny, humorným slovom rozveselil ľudový rozprávač **Jožko Jožka**.

Prišli vzácní hostia...

Na pódiu amfiteátra sa postupne vystriedali rodáci – spevák **Martin Krausz** s kapelou **Tomáša Oravca**, mladá interpretka **Salome Bindová** s tanečnou skupinou **UNO Star** a recesistická skupina **Traky**. Obrovský ohlas zožal skúsený folklórny súbor **Železiar** z Košíc s umeleckým vedúcim **Vladimírom Urbanom**. Napokon publikum rozospievala populárna skupina **Desmod**. Bodku obstaralo zapálenie vaty a nočnú

oblohu ožiaril ohňostrojom. Spokojné úsmevy hostí uistili organizátorov, že všetky dlhodobé prípravy a ťažkosti s nimi spojené stáli za to. Osobitné poďakovanie patrí obecným poslancom, kultúrnej komisii a sponzorom na čele s Východoslovenskou distribučnou a jej riaditeľom **Radoslavom Haluškom** za výpomoc pri dodávke elektriny na podujatí.

ocú/ah, foto Adbin photography

...a naplnili aj celé námestie

Prvé CD a DVD trstenských mandolín

Kedy, ak nie teraz?

Nikto pri znovuzrození mandolínového súboru **Rjabinuška** pred ôsmimi rokmi nepredpokladal, že raz dôjde k „historickej“ udalosti, akou je vydanie CD a DVD. Uhádli by ste, čím sa krstilo? No predsa „mandelinkami“!

Nápad sa zrodil u členky súboru **Alžbety Očkajákovovej**, nevedomky vyslovivac prorockú vetu: „Rok roku nie je bratom a kedy, ak nie teraz!“ Od myšlienky k realizácii prešlo pol roka. Našli sa peniaze, sponzori aj kameraman. K natáčaniu DVD prizvala mandolínka **Mária Nevelošová**, dlhé roky pracujúca v RTVS, svojho kolegu Ladislava Csikyho.

Jedenásť žien a ozdoba súboru – jeden mládenec – sú veru húževnatí. Nacvičovali na tvrdých skúškach pod taktovkou **Ireny Urbanovej**. Vyberali z vyše 100 pesničiek, každý tam chcel mať svoju obľúbenú. Do finále prešlo 26 skladieb rôznych žánrov. Ruské i maďarské piesne, české a slovenské ľudovky aj skladby sakrálnnej a vážnej hudby. Z diela majú hudobníčky veľkú radosť a dúfajú, že medzi mladými nájdu nadšencov pokračujúcich v ich šlapajach.

Alžbeta Očkajáková,
Monika Floriánová, foto archív

CD pokrstili na odpustovej slávnosti v Trstenom pri Hornáde. Úlohu krstných rodičov prevzali starosta **František Bartko** a sponzor **Bartolomej Olexa** z Čane

0 titul gulášmajstra

Od nápadu babiek z čanianskeho Klubu dôchodcov pod vedením **Jolany Bittóovej** nebolo k realizácii ďaleko. V krásny júlový deň sa stretli pri amfiteátri na námestí družstvá pripravené súťažiť vo varení gulášu. O dokonalosti pri príprave tradičnej špeciality rozhoduje množstvo faktorov – od príchute cez farbu až po čas potrebný na prípravu. Zástupcov do poroty vyslali všetky zúčastnené družstvá. Aby sa zabránilo špekuláciám a zákulisným dohodám, členovia poroty nevedeli, či guláš práve ochutnávajú. Nakoniec si najvyšší počet hlasov a titul „Naj Gulášmajster“ po štvorhodinovom boji odniesli žienky zo speváckej skupiny **Haništanka**, ktorým starosta Čane **Michal Rečka** s radosťou odovzdal víťazný kotlík. Darček na pamiatku si odniesli všetci účastníci. Za chutný výsledok sa nemuseli hanbiť ani

Dámy z Hanišky triumfovali v ostrej konkurencii

Bakšaňské parobci, domáce **Klubovčanky** či členovia **FS Domovina** a **Jednoty dôchodcov**, ktorým pri ochutnávke verejnosť guláš z kotlíkov rýchlo vyprázdnila. Hudobne akciu sprevádzala skupina **Fondan**.
rj/tob

Symbióza slova a kresieb

Už po štvrtý raz prebehla vo Valalikoch výtvarná súťaž pre deti – v spolupráci obecnej knižnice a základnej umeleckej školy. Tento rok na tému najkrajšia ilustrácia báj a bájok. Pod vedením výtvarníčky **Anny Hattingerovej** pracovalo 32 detí na svojich dielach niekoľko mesiacov. Porota ocenila 1. miestom v kategórii 7-8 rokov **Lukáša Juhásza**, medzi 9 a 10-ročnými **Dominika Flintoša** a v kategórii od 11 do 13 rokov **Alexandru Köverovú**. Najkrajšie ilustrácie ozdobia steny knižnice.

Naša zelená ekoškola

Škola by mala byť nielen dielňou ľudskosti, ale aj miestom, kde sa zaštepí do srdca detí vzťah k prírode. Keď zalistujeme v našej skoro storočnej školskej kronike, dočítame sa o živote našich predkov a o ich múdrych učiteľoch.

Dodnes stoja zvyšky starého sadu. Učiteľ sadiť stromčeky, štepiť ich, učil deti pracovať na poličkách a neodmysliteľnou súčasťou bolo včelárstvo.

Naša krásna školská záhrada je aj dnes obrovskou zážitkovou učebňou. Žiaci tu oddychujú, kŕmia vtáctvo, robia im búdky, kŕmidlá, zbierajú kvety a po vyučovaní sa do sytosti vyšantia. V tomto tichom a zdravom pros-

tredí môžu s radosťou vytvárať aj iné zmysluplné aktivity. Na to však treba múdreho a citlivého učiteľa. Pani **Lenka Ujjobbágyová** dokáže vo svojich žiakoch formovať výborné enviro-cítenie. Dnešná doba ponúka aj iné „pokusenia“, ale táto mladá učiteľka pracuje trpezlivo a s veľkým zanietením. Jej snaženie je evidentné aj v záujmovej a mimoškolskej činnosti.

Na krúžku Enviráčik tvoria krásne dielka. Už pri vstupe do školy vznikol rozprávkový kvetinový záhon, hneď vedľa je hotel pre malé živočíchy a hmyz. Na jar si deti vyhrnuli rukávy. „Statočná práca sa vždy vy-

Deti na školskom dvore bavia

Správy z Hanisky

Šport jazykom mládeže vo V4

Na svete je ďalší medzinárodný projekt žiakov z Hanisky. A už aj beží. „Navrhli sme športovú tému a po komunikácii s partnerskými školami z krajín Visegrádskej štvorky s nimi súťažíme v rôznych športoch,“ hovorí riaditeľka ZŠ **Helena Borufková**. Hanišťania hostili na prelome septembra a októbra po sedem žiakov a dvoch členov sprievodu z Poľska (Dabrowa nad Czarna), Maďarska (Galgahévíz) a Česka (Hradec nad Svitavou).

V prvý deň sa po slávnostnom privítaní na obecnej úrade kona-

la v areáli školy súťaž v orientačnom behu. Ťažiskom štvordňového programu bol futbalový turnaj, na ktorý domáci pozvali aj žiakov, rodičov a obyvateľov Bočiara a Sokolian. Pre kamarátov zo zahraničných škôl pripravili prehliadku Košíc či výlet do Vysokých Tatier.

V Maďarsku si vybraní žiaci zmerajú sily v hádzanej, v Česku v basketbale a v Poľsku vo volejbale. „Do zahraničia tak vycestuje 21 žiakov z našej školy so sprievodom,“ dopĺňa riaditeľka. Projekt trvá 18 mesiacov a ZŠ Haniska ho koordinuje.

Erasmus+: Tradície zahŕňajú hodnoty

Základná škola v Haniske sa cez portál eTwinning zapojila do programu Erasmus+. V auguste zverejnila národná agentúra výsledky. Projekt s názvom „**Tradície zahŕňajú hodnoty**“ získal 88 zo 100 bodov, teda Európska komisia ho schválila. Hlavným cieľom je výmena praktických skúseností. Koordinátorom projektu je Taliansko, partnermi sú Portugalsko, Turecko, Holandsko a Slovensko. Projekt potrvá 24 mesiacov. Veríme, že v pozadí tradícií sú pozitívne hodnoty. Ich skúmaním, analyzovaním, prezentovaním a zdieľaním sa v Európe vzájomne obohatíme.

Do každej zo zúčastnených krajín vycestuje päť žiakov na päť dní. V Haniske privítame 20 žiakov z partnerských krajín predbežne v októbri 2019.

zš/ch

pláca!“ To bolo heslo pri zakladaní minizáhradky. Deti ju vytvorili sami so svojou učiteľkou. A keďže práca prináša sladké plody, uvarili si med z kvetov púpavy.

Žiaci potrebujú i voľnejšiu činnosť a dostatok pohybu. Zvesili bicykle a urobili si cyklovýlet do krásnej

prírody. Okolie Skároša je závideniahodné. Deti sú takto šťastné a to je cieľom našej záujmovej činnosti.

V našej štedrej záhrade sa musíme správať ako dobrí hospodári. Chceme myslieť aj na budúcnosť. Pod vedením pána poslanca **Júliusa Bodnára st.** – skúseného ovocinára – sme vysadili časť sadu s nízkokmennými stromčekmi. Deti ich chránia, pán Bodnár ošetruje a tvaruje im korunky. Ďakujeme!

O naše životné prostredie sa zaujíma i náš zriaďovateľ – obec Skároš. V zadnej časti záhradky pod vedením ďalšieho poslanca **Petra Németa**, otecka nášho žiaka, upravili terén, aby sa vytvorila plocha na loptové hry. Zasiata tráva z jesene na jar krásne vzišla a máme ďalšie krásne zákutia. Aj vám, pán Némety, ďakujeme!

Plánov máme neúrekom. Veď naši žiaci sú do práce ako sršne. K skrášľovaniu školského dvora prispela aj pani učiteľka **Františka Nemetová**. Darovala škole sadenice okrasných drevín a spolu so žiakmi ich vysadila k ohnisku s lavičkami.

Okolie našej školy je krásne v každom ročnom období. Stromy, spev vtákov, to sú prekrásne rána, čo vítajú naše deti. A keď po dvore prebehne veвериčka a v kroví sa ozve bažant, čo vyruší pasúceho sa srnčeka hneď pri plote, cítite sa ako v rozprávke.

To sa predsa oplatí chrániť, obdivovať a zveľaďovať.

Brigita Bagoniová,
foto archív ZŠ Skároš

Dáma, čo žije prírodou

Environmentálne projekty stmelujú školský kolektív

Keď Paulína Urdová nastúpila v roku 1998 ako mamička troch detí na aktívne práce v Kokšove-Bakši, zaoberala sa prípravou obecného kompostoviska. Nakoniec bolo prvým svojho druhu, ktoré štát legálne uznal. Poslúžilo ako vzor. Dnes pani Paula pôsobí ako nezávislá environmentálna konzultantka. Pre Abovský hlásnik sa vrátila k tomu, s čím si ju väčšina jej známych spája doteraz – s programom Zelené školy. Vie, že je to spôsob, ako stmeliť kolektív a zlepšiť vzťahy učiteľov so žiakmi i k sebe navzájom.

■ Pani Urdová, aj v našom mikroregióne ste známa podielom na množstve environmentálnych projektov. Málokto však vie, že ste boli aj pri zrode Abovského hlásnika.

Je to tak. Marek Šoltés a ja sme krátko po vzniku Regionálneho združenia obcí Hornád približne rok pripravovali časopis. Prakticky na dobrovoľnej báze. Napokon si pokračovanie vyžadovalo viac než len nadšenie, preto sa vydávanie prerušilo. Po krátkom čase však začal vychádzať znova a som rada, že myšlienka, pri ktorej zrode som stála, je takáto životaschopná.

■ Ďakujeme. Ako koordinátorku projektov z oblasti životného prostredia vás poznajú vo viacerých oblastiach regiónu. Asi najväčšiu stopu však zanechalo vaše pôsobenie v Zelených školách...

Program má 14 rokov a v tomto školskom roku na ňom po prvý raz pracuje plne profesionálny tím. V našom regióne sa zapojila ako prvá ZŠ Valaliky, asi pred desaťročím. Výsledky boli výborné, deti sa zapojili do mapovania nelegálnych skládok, počas dní obce pripravovali infostánky.

■ Čo potrebuje škola splniť, aby sa mohla zapojiť do programu? Nie je toho veľa pre už aj tak dosť zaťažených pedagógov?

Základným zmyslom je dodržiavanie medzinárodne uznávanej projektovej metodiky siedmich krokov. Škola si môže vybrať zo základných tém, ktorým sa chce venovať. Tých je tiež sedem – voda, odpad, potravinová energia atď. Chceme vyzdvihnúť ZŠ Trstené pri Hornáde, ktorá je zapojená už veľa rokov a program tam

Deti majú program Zelené školy rady. Aj tie z MŠ Kokšov-Bakša

Paulína Urdová (vľavo) pri prezentácii so žiakmi ZŠ v Trstenom pri Hornáde

zapustil pevné korene. Nedávno si krásne dizajnovali školskú záhradu. Pomocou jazierka a iných nápadov chcú zachytávať vodu na pozemku. Pomáhajú im aj Priatelia trstenskej prírody. Dokonca aj špeciálna ZŠ v Ždani uvažovala, že sa zapojí a kolegovia dúfajú, že sa tak stane.

■ V ktorých ďalších obciach sa školy „zelenajú“?

Veľmi dobre na to idú na ZŠ v Sení. Deti boli motivované skrášliť si priestor, kde čakajú na vyučovanie – v interiéri v zime a na školskom dvore v lete. Riešilo sa tam sedenie aj zeleň. Cieľom Zelené školy je najmä manažment životného prostredia v priestoroch danej školy participáciou, účasťou žiakov na návrhoch zmien v doterajšom fungovaní. Do programu sa zapojili MŠ aj ZŠ Skároš.

■ A čo vaša domovská Kokšov-Bakša?

Program sa uchytil hlavne v materskej škole. Dvojročný program jej priniesol medzinárodný certifikát, o ktorom ste písali aj v Hlásniku. V rámci neho sa zapojili aj do projektu Jedlá zmena. Aby vo výchove bola kontinuita, veríme, že aj Základná škola Kokšov-Bakša sa po krátkej prestávke vráti do programu. Treba mať vedenie, ktoré ho podporuje, nadšených pedagógov, ale najmä rodičov, ktorí budú navrhovať a realizovať environmentálne zmeny v škole a obci.

■ Aký je podľa vašich skúseností dlhodobý prínos Zelených škôl?

Po prvé, je to komplexnejšie zapojenie prierezového predmetu environmentálna výchova do vyučovacieho procesu. Metodika Zelené

www.zelenaskola.sk
www.eviana.sk
 facebook: eviananeziskovka

školy priamo ukazuje, ako na to. Deti sa tak naučia viac o tom, ako sa správať k planéte a prírodným zdrojom. A možno ešte dôležitejšie je, že sa viac podieľajú na živote školy. Máme skúsenosti, že sa zlepšuje komunikácia medzi pedagógmi navzájom aj medzi učiteľmi a žiakmi. Žiaci dostávajú priestor vyjadriť sa, čo by chceli mať vo svojej škole inak. Viac sa naučia, keď sami tvoria. Napríklad pri zisťovaní množstva odpadu, ktoré škola vyprodukuje, môžu na matematike vypočítať, koľko pripadá na jedného žiaka a podobne. Záujem o program je veľký, v školskom roku 2018/2019 je na Slovensku zapojených 345 škôl.

■ Čo ak je zapojenie do programu predsa len momentálne nereálne?

Myslím si, že v každom učiteľskom kolektíve sa nájde aspoň jeden nadšenec, ktorý dokáže deti podchytiť v láske k prírode. Pre toho mám odkaz: neváhajte a pochváľte sa, aj keď si myslíte, že vaše výsledky sú skromné. Môžete ma osloviť cez neziskovú organizáciu Eviana. Pomôžeme vám zorganizovať workshopy či ďalšie vzdelávacie aktivity priamo na mieru.

Pýtal sa Anton Oberhauser,
 foto archív škôl

Naše šťastie závisí len od nás samých.

Aristoteles (384 – 322 p. n. l.)

Centrum bilancuje

Komunitné centrum v Čani bilancuje prvý rok svojho obnoveného fungovania. Sociálne služby poskytujú 192 klientom vo všetkých vekových kategóriách. Aktivity rozvíjajú v predškolskom klube (pri prekonávaní jazykovej bariéry, rozvoji motoriky či poznávacích zručností), so

školopovinnými deťmi (edukácia, výtvarné činnosti, športový, počítačový, tanečný krúžok). Ponúkajú priestor aj pre seniorov, ľuďom v produktívnom veku z miestnych rómskych osád pomáhajú pracovníčky komunitného centra pri hľadaní práce. Počas sviatkov s deťmi celé centrum vyzdobili.

Osobitnou kapitolou sú preventívne aktivity – s témami ako základy hygienických návykov, drogová závislosť, separovanie odpadu, bezpečnosť na ceste, základy slušného správania, sexuálna výchova, dospievanie, AIDS. Centrum stále zápasí s nedostatočným záujmom zo strany komunity, preto sa snažia, aby boli aktivity čo najpestrejšie a nápaditejšie. Vďaka za podporu vyjadrujú vedeniu obce na čele so starostom Michalom Rečkom.

Aj ďalšie obce mikroregiónu pokračujú v práci s rómskou komunitou. Realizácia projektov bola možná najmä vďaka prostriedkom z európskych fondov.

MŠ dočasne v ZŠ

Kapacita materskej školy v Haniske má stúpnuť na 68 detí. Kvôli potrebnej rekonštrukcii začali deti nový školský rok v priestoroch „požičaných“ od základnej školy. Mladším kamarátom uvoľnila ZŠ celé jedno krídlo, čím aktuálne stúpila kapacita žiakov z 38 na 52. „Priestory sme len mierne upravili, doplnili toalety a umývadlá. Veľmi pekne ďakujeme škole za ústretovosť a spoluprácu,“ komentuje riaditeľka **Natália Vargová**.

vá. Starosta **Miloš Barcal** dodáva, že príspevok na rekonštrukciu bol schválený už pred rokom, no kontroly sa ešte vždy neskončili. „Stále nemôžeme „zakopať do zeme“. To tiež stojí za zmienku k rýchlosti čerpania eurofondov – ale v televízii sa to prezentuje tak, že za to môžu poväčšine starostovia.“

stranu pripravili obce a redakcia

Ludovosť na vlastnej koži

Remeselníček prvý raz

Prvý raz zorganizovalo Kultúrne centrum Abova v Bidovciach denný vidiecky remeselný tábor Remeselníček a to pre tridsať 7 až 13-ročných detí z obcí Abova. Ludovú umeleckú tvorivosť na základe vlastnej skúsenosti tak mali možnosť spoznať aj deti z nášho mikroregiónu. Prázdninujúci školáci si vyskúšali drôtikárstvo, prácu so šúpolím, pletenie košíkov, hrn-

čiarstvo. Zdobili keramiku, maľovali na textil.... Vyvrcholením tábora bola pre nich návšteva Múzea v Trebišove – Expozície poľovníctva a ochrany zveri i Ľudovej drevorezby a plastiky Zemplína. Tradičné remeslá a ľudový odev si zas prezreli v tamojšom Vlastivednom múzeu. Užili si aj táborovú športovú olympiádu.

zez/kčj, foto KCA

Tvoríme košíčky

Balík pre Seňu

Nové učebne a čitateľské kútiky

Pre základnú školu v Seni sa obci opäť podarilo získať balík peňazí. Tentokrát 99 200 eur na zriadenie odborných učební. Žiaci sa ešte v tomto školskom roku budú môcť tešiť z novej jazykovej učebne, chemicko-biologickej učebne, novej školskej knižnice a učebne informatiky a komunikácie.

Novinkou vo výchovno-vzdelávacom procese je prevzatie západ-

ného štýlu výučby, pri ktorom má každý učiteľ s príslušnou aprobáciou vlastnú triedu a v nej uložené všetky učebné pomôcky pre prácu na hodine. Nespornou výhodou je to, že ak počas vyučovania žiaci odbočia k súvisiacej téme, učiteľ môže okamžite siahnuť po učebnej pomôcke, ktorú má v učebni stále k dispozícii. Aj žiakov tento spôsob učenia vedie k samostatnosti a zodpovednosti.

V rámci zvyšovania čitateľskej gramotnosti sú žiakom v Seni od septembra k dispozícii čitateľské kútiky na chodbách a v triedach. Počas prestávok si môžu v knihách listovať a čítať, dokonca si ich môžu požičať domov. Publikácie škola získala od vydavateľstva Martinus.

Učebňa

Čitateľský kútik

Pamätáte sa ešte? Vonku tridsiatky, roztápate sa ako maslo. Zrazu na pokožke pocítite jemné kvapôčky vody a v závale vetrika sviežosť. Milujem ten príjemný pocit, keď oddychujem pri fontáne. Máme tieto, čoraz potrebnejšie, mini osviežovače vzduchu v regióne?

Prvú fontánu nachádzam v parku prof. Hlaváča v centre Valalíkov. Hneď ma upútajú ruky vyrážajúce z veľkého balvanu. Mocné, prosiace. Lámam si hlavu nad týmto symbolom. „Masívny kamenný monolit predstavuje silu a neochvejný historický základ,“ odhaľuje tajomstvo starosta **Štefan Petrík**, „Kovové ruky, cez ktoré preteká prameň vody, symbolizujú plynúci čas a budúcnosť obyvateľov, aj rozdávané a nezištné ruky **prof. Štefana Hlaváča**.“ Obdivujem symetriu okruhlejšej fontány. V každom „rohu“

Pátranie po fontánach

Osvieženie nad zlato

sú erby jednotlivých častí obce, spod ktorých striekajú prúdy vody. Samostatne, ale stretnú sa a splynú v jedno. Krásne vyjadrenie jednoty.

► Súčasťou oddychovej zóny

Na prechádzke Čaňou mierim do obnoveného parčíka. Medzi šumiacimi stromami zbadám fontánku. Mladú šesťročnú zo žuly. Z lavičky dumem nad jej tvarom. Žeby džbán? Z dôvodu šetrenia vodu vo fontáne spúšťa časové relátko.

Až dve vodné oázy objavujem v Ždani. Obe vyskladané zo skál, di-

voké ako samotná príroda. „Menšia pred kultúrnym domom má kameň z lesa Slanských vrchov a druhá v parku z neďalekého lomu v Ruskove,“ prezrádza starosta **Ján Kokarda**, „Veľká fontána predstavuje hrad a doplná detské ihrisko s preliezačkami. V jazierku plávajú ryby, ktoré tam aj zimujú.“ Prosím nelovíť! Vychnutávam si čerenie hladiny a pozorujem, ako si z nej odpijú včely.

► Raz a dost?

V regióne som našla aj fontánu „Šipková Ruženka“. Obyvateľov Košickej Polianky tešila len jedno horúce le-

V zime dokáže voda vykúziť aj takéto umelecké dielo

to 2011. Dozvedám sa, že v nasledujúcej zime zamrzla voda v potrubí a poškodila rozvody a ovládaci elektroniku núteného kolobehu vody. Odvtedy fontána spí napriek ruchu centra obce pred kultúrnym domom. Podarí sa ju zobudiť? V sparne, z roka na rok intenzívnejšom, má takéto osvieženie cenu zlata.

Monika Floriánová, foto archív redakcie

V Ždani teší ľudí počas jarmoku aj inokedy

Valalickú fontánu navrhol architekt Martin Drahovský, ústredné výtvarné dielo vytvoril Daniel Tatarka

Tip na nevšedný výlet

Veľký starý hrad

Jeho ruiny síce už nevidno, no miesto, kde pravdepodobne stál, zbadáte zo vzdialenosti niekoľkých kilometrov. Prezrádza ho veža vojdomu bývalého družstva v Seni.

A prečo vás pozývame na Várhely, miesto hradu, v tomto prípade Veľkého starého hradu? Navnímajte krajinu inak – očami dávnych predkov.

„Pozrite, toto bolo moje najobľúbenejšie miesto v detstve. Hrávali sme sa tu na vojakov. Možno práve preto si pamätám zvyšky dlhokánkových mocných valov, po ktorých sme liezli. V šesťdesiatych rokoch jeho severnú stranu roztlačili buldozéri. Južná strana pri stáročnom obrábaní pôdy splynula s terénom. Archeológovia predpokladajú, že valy mali šírku 9 až 10 metrov, výšku meter a dĺžku 670 a 450 metrov,“

prezrádza náš sprievodca **Štefan Kolivoško**, známy historik a knihovník.

Prešli sme miestnou komunikáciou ponad riečku Sartoš a ocitli sa nad železničnou zastávkou v Seni. Sme asi poldruha kilometra od stredu obce. Pred nami sa otvára malebný výhľad na Košickú kotlinu, porast okolo neďalekých meandrov Hornádu a hradba Slanských vrchov. Napravo, medzi družstvom a staničkou, vidíme výrazný terénny schod. Živo si ho vieme predstaviť ako miesto hradu, hoci aj na opačnej ľavej strane – asi 800 metrov od nás – vidíme ešte výraznejšiu vyvýšeninu, kótu 199,2.

„Známy slovenský historik Branislav Varsík situoval hrad práve tam. Pomenoval ho ako starší slovanský kmeňový hrad. Archeológovia Ladislav Bánesz a Mária Lámirová však predpokladajú jeho umieste-

nie tu, kde stojíme. Zvyšky tunajších valov sú zakreslené aj na vojenskej mape z roku 1784,“ zasnávuje nás do tajov výskumov a dohadov pán Kolivoško, ktorý o Veľkom starom hrade píše v knihe o Seni. Postavili ho pravdepodobne v 7. až 8. alebo v 10. storočí. Možno bol centrálnym hradom širokého okolia. Ved' sa nachádzame na Via Magne, Veľkej ceste spájajúcej cez Košickú kotlinu Balt a Jadran. Historici hovoria, že neskôr jeho úlohu prevzal Nový hrad v Abaujvári. Starý hrad splynul s krajinou. A práve ňou sa kocháme.

Katarína Čániová, foto autorka, mapa z knihy Štefan Kolivoško: Seňa

Pôsobivá vyvýšenina v Košickej kotline – kóta 199,2. Niektorí historici hrad situovali práve na nej...

...no zvyšky valov sú na vojenskej mape z roku 1784 zakreslené asi 800 metrov juhovýchodne.

Čas záhradiek

Čo po horúcom lete?

Máme za sebou leto s mimoriadne dlhými teplými obdobiami, ktoré začali už v máji a pokračovali až do septembra. Ako si v tomto období počkať v našich záhradkách, poradili experti zo Ždane.

Jeseň je časom **zberu úrody, spracovania** ovocia do kompótov, štiav, sirupov. Ovocie ukladáme v debničkách a skladujeme v komorách a pivniciach (nie so zemiakmi) so stálou teplotou bez mrazu. Budú zdrojom potrebných vitamínov počas zimy pre celú rodinu.

Nezabudnime na **kontrolu stavu** čerstvosti všetkých uskladnených plodov. V tomto roku je veľká úro-

da ovocia, extrémne suchá, nezrelé ovocie silno opadávalo. V žiadnom prípade ho nenechávame zhnúť pod stromami – v plodoch dospieva hmyz, prezimuje v zemi, škárach a na jar ho máme znova na stromoch.

Trávnik prestávame kosiť, vyhrabeme suchú trávu a popadané listy, tie ukladáme do kompostu spolu so všetkými organickými časťami rastlín, ktoré sme vhodne upravili – posekali. Samozrejme, bez semien burín...

Zo stromov odstránime aj suché mumifikované plody napadnuté moniliózou (vhodné je ich spáliť), nahniaté a poškodené likvidujeme vo vlastnom komposte, alebo v dostatočne

veľkej asanačnej jame, ktorú zasy-
peme páleným vápnom a vrstvou zeminy.

V zimnom období sa v niektorých domácnostiach spaľuje drevo. **Popol z dreva** je vhodné dodať do kompostu, a to v dávkach 3 až 5 kg na 1 m³ kompostu. Môžeme ho použiť ako výborné hnojivo pre záhradné plodiny v dávkach 0,5 až 2 kg na 10 m². Popol zapracujeme do pôdy, na jar pridáme dusík (ktorý v popole chýba), hoci aj vo forme zeleného hnojiva. **Dusík** ľahko dodajú akékoľvek rastlinné materiály kompostované s popolom. Nižšiu dávku používame na pôdach bez potreby vápnenia, vyššie dávky sú vhodné pri kyslých pôdach pod pH7, ktoré treba vápniť.

► Vápnime v novembri

Prečo vápniť? Nielen znižujeme kyslosť (signalizuje ju aj zelený povlak na pôde), má aj asanačný účinok na zdravie pôdy. Ničí rôzne pôdne huby, ktoré bývajú príčinou rôznych chorôb rastlín, napr. zahnívania koreňov, nádorovitosti hlúbovín. **Vápnik** je dôležitou rastlinnou výživou, potrebnou pri stavbe oporných pletív stoniek, koreňov. V novembri je optimálne vápnenie v zeleninovej a ovocnej záhrade, ktorú sme nevápnipli 3 až 5 rokov. Používame mletý vápenec, nie hasené vápno. V roku **keď pôdu hnojíme, ju nevápniame!**

Rozvoj pôdných mikroorganizmov, a tým aj úrodnosť pôdy, podporuje

pravidelné hnojenie kvalitnými organickými hnojivami. Vlastným kompostom nešetříme pri plodovej zelenine. Hľúboviny a zemiaky sú veľmi vďačné za použitie organických hnojív. Zapracúvame ich do pôdy ryľovaním a zaoraním skoro na jeseň, keď je priaznivá teplota a vlhkosť pôdy.

Od polovice októbra **presádzame alebo sadíme** stromčeky pre intenzívne pestovanie viacerých druhov menších foriem stromov na slabšie rastúcom podniku M9. Silnejšie rastúce stromy zarodia viac. Pamätáme na umiestnenie, či v dospelosti nebude vzrastom prekážať nám i susedom.

Sadíme do vopred (1 až 4 týždne) vykovaných jám (objem asi 100 litrov). Polovicu jamy vyplníme kvalitným kompostom zmiešaným s vrchnou časťou pôdy. Stromček by mal byť zasadený a pripevnený k opornému kolíku na úrovni minulého pestovania. Výchovný rez stromčeka zasadeného na jeseň alebo na jar sa robí až na jar.

Ošetríme ešte broskyne proti kučeravosti listov, postrek robíme hneď po odpade listov mednatým prípravkom (Šampión, Kuprikol). Vyberieme vidly či zabudnutý rýľ zo zeme, náradie ošetríme a uložíme v kolni. Plánujeme (študujeme) a medzitým sa už tešíme na ďalšiu jar.

František Veréb,
predseda ZO SZZ Ždaňa

foto na strane: ZO SZZ Ždaňa

Je dobré vedieť: Mikroorganizmy prispievajú k tvorbe humusu, vylučujú do pôdy látky podporujúce rast rastlín, chránia ich pred chorobami a podobne.

Výstava záhradkárov v Ždani bola po 13. raz šancou pozrieť si to najlepšie, čo sa pod tohtoročným slnkom v našom regióne urodilo. Diváci obdivovali 12 celostolových kolekcií, 70 exponátov a 12 aranžmánov. O jablko roka zápolilo 73 súťažiacich v dvadsiatich odrodách

Záhradkársky guláš

Záhradkári zo Ždane organizujú počas roka niekoľko tradičných stretnutí na aktuálne témy. V lete sa stretávajú na sviatok Cyrila a Metoda. Venujú sa letným rezom stromov. No keďže záhradníčenie nie je len

o práci, tento sviatočný deň venujú spoločnému oddychu v prírode. Či už v záhradke niektorého člena alebo – v posledných troch rokoch – v príjemnom prostredí miestnej stodoly. Počasie aj tohto roku vyšlo. Prišlo 30 záhradkárov s rodinami. Chlapi uvarili chutný guláš, ich polovičky sa pochválili domácimi zákuskami rôznych príchuťí. Na výber boli ovocné, tvarohové, orechové, tradičné aj modernejšie koláče. Pri plných stoloch sa jedlo, rozprávalo, spievalo. Nechýbala harmonika a saxofón. Deti sa vybehali, zahrali s loptou, niektoré tancovali. Bol to deň vo veľmi príjemnej atmosfére.

Martina Peterčáková

Jedno z najhlbších tajomstiev života spočíva v tom, že len to, čo robíme pre druhých, má naozaj cenu. Lewis Carroll (1832 – 1898)

Dovoňala lipka...

Dovoňala lipka na skárošskom poli, už sa nezídeme, kamaráti moji!

Od nepamäti sadili naši predkovia lipové aleje. Tento krásny strom – symbol Slovanov – v dospelosti skošateľ, majestátna koruna chránila vtáky a často zdobila križe i kaplnky na okrajoch dedín a chotárov. Bola krásnym symbolom pokoja i na cintorínoch, pri kostoloch a pamätných miestach.

Skárošania vstupovali do dediny okolo križa v tieni dvoch obrovských líp. Bolo to tiché miesto a znak toho, že nás víta domov. Nikto sa už nepamätá, kto tu vysadil tieto dve lipky, ale prehrmeli ponad ne i ťažké časy a ony statočne odolávali počasiu, búrkam, víchrom.

V posledných augustových dňoch nás prekvapilo prázdno a smutné pahýle tam, kde sa vyše sto rokov týčili títo velikáni. Prudké vetry, búrky a možno i blesk im urobili rúžny koniec. Odišli obe, jedna za druhou v priebehu pár dní. Keď zostala jedna, zdolali ju víchry a padla ako podťatá.

Dve strážili dlhé roky pietu nášho krížika. Jedna bez druhej už neobstáli v búrke časov.

Na začiatku Skároša je prázdne miesto, neclonia ho viac naše lipy. Neostáva nám nič iné, len vysadiť dve mladé štíhle „lipečky“. Budme múdri ako naši predkovia. To prázdne miesto na nás čaká!

Keď lipka zelenie, akoby sa smiala a keď opadáva, akoby plakala.

Brigita Bagoniová, foto archív obce

Kalendár podujatí

- 14. 10. Valalická krojovaná paráda, 13. ročník
- 20. 10. Beh Myšlou, 8. ročník, Nižná Myšľa
- 27. 10. Košickopolianska desiatka, 2. ročník
- 27. 10. Gadžibál, Nižná Myšľa
- 17. 11. volejbalový turnaj k Dňu boja za slobodu a demokraciu, Čaňa
- 17. 11. otvorenie sezóny klubu otužilcov Ľadové labute, Čaňa
- 17. – 18. 11. ... Oblastná výstava zvierat, Geča
- 24. 11. regionálne vianočné tvorivé dielne, Geča
- 16. 12. Vianočný koncert ZUŠ Valaliky

Postrehy čitateľov

Cyklochodník Valaliky - Barca

Zaujal ma článok v Abovskom hlásniku o cykloturistike na hraniciach SR a Maďarska. Žiaľ, od Skároša do Sárospatku je to chudoba! Choďte po tejto spojnici a na maďarskej strane uvidíte desiatky kilometrov kvalitného a bezpečného cyklistického chodníka!

Chcem tiež poukázať na potrebu súvislého pásu pre cyklistov od Barce po Valaliky, ako aj z Geče do Čane. Voľakedy po týchto trasách chodilo málo áut, dnes sú to už stovky, vrátane ťažkotonážnych. Naskakujú mi

zimomriavky, keď vidím po úzkej, krivolahej ceste plnej vozidiel jazdiť cyklistov. Navrhujem, aby sa tým kompetentné organizácie zaoberali.

Michal Potoma, Valaliky

Poznámka redakcie:

Chváľhodné je, že v tejto nelichotivej situácii aspoň s troškou vylepšenia prišli Valaliky. Na kraji vozovky v časti obce, kde to bolo najnutnejšie, je dráha pre cyklistov označená výrazným zeleným pásom. Navodzuje pocit väčšieho bezpečia a istoty.

Budujú oddychovú zónu

V Nižnej Myšli sa pustili do budovania oddychovej zóny. Tentoraz nie pri svojich najvýznamnejších historických pamiatkach, ale na širokej ulici pri rieke Hornád. Po vyčistení pozemku od náletových drevín a úprave terénu postavili ochotní občania altánok a osadili konštrukciu pre kolotoč a hoidačku. Nato sa pustili do farebných úprav. Výsledkom je ďalšie pekné verejné priestranstvo. Projekt sa uskutočňuje vďaka podpore z programu Spoločne pre región Karpatskej nadácie a U. S. Steel Košice.

nm/red, foto Matúš Lukáč

Slanskými vrchmi zo Skároša

Milovníci turistiky, prírody a aktívneho životného štýlu sa zišli 2. septembra pred obecným úradom v Skároši na tradičnej turistickej akcii „Prechod slanským pohorím“. Kvôli nepriaznivému počasiu sa prvýkrát uskutočnila prvú septembrovú nedeľu, nie poslednú augustovú. Po príhovore starostu **Ľubomíra Vranku** sa takmer 130 účastníkov vydalo na túru do krásneho prostredia hôr. Pri chate Karolka čakalo na turistov malé občerstvenie, posedenie si spestrili spevom za sprievodu heligónky.

Ocú Skároš

BROKER - REAL www.broker-real.sk

**Každú nehnuteľnosť
predáme
rýchlo a výhodne**

Chcem predat

+421 948 544 654

Prenájom

Byty

Domy

Pozemky

Chaty

Nové nehnuteľnosti

Ani úspech, ani zlyhanie nie sú večné.

Roger Babson

Odveta sa podarila

Hodená rukavica ďalším družstvám z Abova! Hokejový tím AHK Sokolaň odčinil na zájazde do Kopřivnice minuloročnú prehru a nad domácim klubom Tatra, zloženým z bývalých ligových hráčov, vyhral 7:5. Hetrikom sa blysol útočník **Matej Janke**. Našich

prišla podporiť početná skupina fanúšikov vrátane starostu **Františka Bereszásiho**, ktorý cestu začiatkom septembra zorganizoval. Počas pobytu v Moravskosliezskom kraji bývalí hráči v meste Štramberk a navštívili aj technické múzeum „tatroviek.“

Klub zo Sokolian uspel na tradičnom zájazde na Moravu

Ždaniansky zlatý pästiar

Len sedem ľudí spojených s boxom doteraz ocenil Slovenský olympijský výbor (SOV). Zatiaľ poslední dvaja pribudli na zoznam koncom apríla. Popri Košičanovi Jánovi Novotnom to bol aj **Rafael Horváth** zo Ždane.

Spolu s nimi si vyznamenanie SOV prevzali také športové esá ako Veronika Velez Zuzulová, Peter Sagan či Ján Volko.

Rafael Horváth prispel k zlatým časom košického boxu (1990 – 2007) a v roku 2011 založil oddiel **Box klub Ždaňa**. „Som veľmi poctený a nadšený. Je to pre mňa záväzok a zároveň povzbudenie do ďalšej práce,“ povedal v reakcii na Čestné uznanie SOV. Za sedem rokov si klub vybudoval meno, o najnovších úspechoch mladých boxerov na majstrovstvách SR aj účasti na majstrovstvách Európy sme písali v minulom čísle. Pán Horváth pravidelne organizuje v Ždani majstrovstvá SR žiakov a mladšieho dorastu, súťaže I. a II. ligy, Ring mladých či Vianočný turnaj. Je tiež členom trénersko-metodickej komisie Slovenskej boxerskej federácie.

Rafael Horváth (vľavo) a Ján Novotný, ocenené osobnosti východoslovenského boxu

stranu pripravili obce a redakcia

Nižná Myšľa do tretice

Futbalový turnaj veteránov, ktorý sa v druhej polovici júna konal po tretí raz vo Vyšnej Myšli, zatiaľ nepozná iného víťaza ako družstvo zo susednej **Nižnej Myšle**. Tentoraz sa o triumf zaslúžil tím v zložení: Stanislav Nagy, Ladislav Varga, Jaroslav

Poloha, Pavol Kračun, František Bálint, Ľubo Kimler, Peter Furman, Marek Bajtoš, František Bujdoš, Miloš Ferenc, Jaro Rostáš, Dušan Pentek, Pavol Gorej, Jozef Majoroš, Dušan Kurta, Štefan Zajac, Štefan Kolesár, Dávid Lipnický a Miroslav Sisák.

Cez prázdniny nesesedeli doma

Stále väčšiu popularitu si získavajú organizované pohybové aktivity pre najmenšie deti. Týmto batolátam, ktoré ešte nevedia plnohodnotne chodiť, sa hovorí lezúni. V Čani pre nich na prípravnom ihrisku začiatkom júla pripravili súťaž. No s dlhým nosom neodšli ani deti do 15 rokov, pre ktoré bolo prichystané zápolenie v behu v siedmich vekových kategóriách. Lezúni do jedného roka súťažili úplne sami, „atlétom“ do štyroch rokov mohli pomáhať rodičia. Nechýbalo občerstvenie, mohli

ste si zahádzať frisbee, kriketovou loptičkou či zakopať na bránku. Súťažiaci v bowlingu si zajedli guláš. Akcia mala vďaka aktívnym rodičom výborný ohlas, uznanie vyjadrila obec aj rozhodcom a dobrovoľným nadšencom.

V ďalších dvoch júlových týždňoch prebiehali v športovej hale tanečné aktivity a pohybová príprava na moderný „street dance“ pod vedením lektorky **Lenky Bačovej**. Záverečné vystúpenie detí priam zdvihlo prítomných rodičov zo sedadiel.

Partia street-tanečníkov s lektorkou (vpravo hore)

Činili sa i v lete

Volejbal, tenis i futbal sa v lete hral v Čani na turnajoch, ktoré sa považujú za sprievodné podujatia k Dňu obce. Tradične prišli aj družstvá spoza hraníc regiónu. A víťazi? Starosta Michal Rečka dekoroval v športovej hale začiatkom júla za prvenstvo volejbalovú zostavu „**Stará dáma**“ z Geče a Čane. Te-

nisový primát na kurtoch základnej školy a Silva ranča obhájila v polovici augusta dvojica **Miroslav Stanekovič, Ľubomír Kovalovský**. Futbalová trofej sa v závere mesiaca na zavlazovanej trávě z Čane nestahovala, nezlomní „**Starí páni**“ nechali za sebou druhú Geču aj tretie Jaklovce.

Volejbalová „Stará dáma“ dominovala pod čanianskou sieťou

Vydáva: Regionálne združenie obcí Hornád so sídlom Osloboditeľov 22, Čaňa, IČO: 319 65 041, **redakcia:** Communication House, s.r.o., **adresa:** Štefánikova 6, 040 01 Košice, **e-mail:** regionhornad@gmail.com, **web:** www.regionhornad.sk, **vedúca redaktorka:** PaedDr. Katarína Eva Čaniová – tel: 0905 812 883, **redaktor:** Mgr. Anton Oberhauser – tel. 0911 291 255, **redakčná spolupráca:** Ing. Monika Floriánová, **redakčná rada:** predseda Mgr. Karol Dzugas, Ing. Miloš Barcal, Róbert Janotka, JUDr. Ľubomír Vranka, Ing. Štefan Petřík, Mgr. Denisa Vargová, **Distribúcia:** - Obecný úrad Ždaňa, tel. 055/698 00 21. Vychádza ako štvrťročník pod registračným číslom EV 3592/09, ISSN 1339 - 2549, **sadzba:** Jozef Veselý - FOGRA studio Košice, **tlač:** ROTAPRINT, s.r.o. Redakcia nezodpovedá za obsah doručenej inzercie.